

Finansal Teknolojiler ile İslami Finansın Entegrasyonu: İslami Fintek

S. Öznur Sakıncı¹

İlker Sakıncı²

Özet

İslami fintek, finansal teknolojilerin İslami finansın temel ilkeleri ve Şariat hükümleriyle tam uyum içinde kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım, mevcut finansal sistemlere yalnızca teknolojik araçların eklenmesini değil; finansal yeniliklerin etik, hukuki ve dini sınırlar çerçevesinde yeniden tasarlanmasını ifade eden daha derin bir dönüşümü kapsamaktadır.

İslami fintek'in işleyişi, belirli normatif ilkeler tarafından yönlendirilmektedir. Faiz (riba), aşırı belirsizlik (gharar) ve spekülatif işlemler (maysir) bu çerçevede kesin biçimde dışlanmaktadır. Ürünler ve dijital platformlar, söz konusu kısıtlar dikkate alınarak tasarlanmakta; faiz temelli getiri mekanizmaları yerine kâr-zarar ortaklığı ve varlığa dayalı finansman modelleri ön plana çıkarılmaktadır. Bu yapı, finansal faaliyetlerin reel ekonomi ile doğrudan ilişkilendirilmesini amaçlamaktadır.

Bununla birlikte, İslami fintek yalnızca yasaklı unsurlardan kaçınan reaktif bir yapı olarak ele alınmamaktadır. Giderek artan biçimde, İslam hukukunun yüksek amaçları (makasidü'ş-şeria) doğrultusunda şekillenen proaktif bir yaklaşım benimsenmektedir. Bu yaklaşım, sosyal adaletin güçlendirilmesini, finansal kapsayıcılığın artırılmasını ve etik değer üretiminin finansal sistemin merkezine yerleştirilmesini hedeflemektedir.

Blokzincir, yapay zekâ, akıllı sözleşmeler ve veri analitiği gibi çağdaş teknolojiler; murabaha, mudaraba, müşaraka ve sukuk gibi İslami finans araçlarıyla bütünleşik biçimde kullanılmaktadır. Bu entegrasyonun temel

1 Doç. Dr., Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, oznursakinci@gmail, ORCID ID: 0000-0002-0806-3263

2 Doç. Dr., (Sorumlu Yazar), Ondokuz Mayıs Üniversitesi İİBF, İşletme Bölümü, ilker.sakinci@omu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9549-8563

amacı, finansal hizmetlerin etkinliğini artırırken İslami normatif çerçevenin korunmasını sağlamaktır.

Son olarak, İslami fintek ekosistemi; etik tarama mekanizmaları, sosyal finans araçlarının dijitalleştirilmesi, dini güven temelli kullanıcı ilişkileri ve Şeriat denetimine dayalı yönetim yapıları aracılığıyla konvansiyonel fintek uygulamalarından belirgin biçimde ayrılmaktadır. Bu unsurlar bir arada değerlendirildiğinde, İslami fintek; teknoloji, finans ve dini normların kesişiminde yer alan kendine özgü ve dinamik bir ekosistem olarak ortaya çıkmaktadır.

1. İslami Fintek Kavramının Tanımı

İslami Fintek, finansal teknolojilerin İslami finansın temel prensipleri ve Şeriat hukuku (fıkıh) ile uyumlu biçimde uygulanmasını ifade etmektedir. Bu yaklaşım, yalnızca teknolojik bir adaptasyon süreci değildir. Aynı zamanda finansal inovasyonların İslam'ın normatif, ahlaki ve hukuki sınırları içinde yeniden tasarlanmasını gerektiren bütüncül bir dönüşüm alanıdır (Nawi, 2025).

Bu çerçevede İslami Fintek, teknolojinin kendi başına “Şeriat açısından nötr” (shariah-neutral) olduğu varsayımını kabul etmektedir. Ancak teknolojinin uygulama biçimi, faiz (riba), aşırı belirsizlik (gharar) ve kumar ya da spekülasyon (maysir) gibi İslam hukukunda yasaklanan unsurlardan arındırılmalıdır (Kamila ve Samsuri, 2025). Bu nedenle İslami Fintek girişimleri, ürün ve hizmetlerini tasarım aşamasından sunuma kadar uzanan tüm değer zinciri boyunca Şeriat prensiplerine uygun şekilde geliştirmek zorundadır.

Literatür, İslami Fintek'i yalnızca yasaklardan kaçınan reaktif bir yapı olarak değil, aynı zamanda İslam hukukunun yüksek amaçları (maqasid al-shariah) doğrultusunda şekillenen proaktif bir finansal araç olarak konumlandırmaktadır. Bu amaçlar; dinin, canın, aklın, neslin ve malın korunmasını esas almakta; İslami Fintek'i sosyal adaletin tesisi, finansal kapsayıcılığın artırılması ve etik finansın yaygınlaştırılması yönünde bir paradigma değişiminin parçası hâline getirmektedir (Nawi, 2025).

Bu bağlamda İslami Fintek, blokzincir, yapay zekâ, akıllı sözleşmeler ve büyük veri analitiği gibi çağdaş finansal teknolojilerin; murabaha, mudaraba, muşaraka ve sukuk gibi İslami finansal sözleşme ve araçlarla entegrasyonunu ifade etmektedir (World Bank, 2020). Bu entegrasyonun kavramsal kapsamı ve literatürdeki yönelimleri, 2017–2022 dönemini tarayan sistematik incelemelerde de ayrıntılı biçimde ortaya konulmaktadır (Alshater, 2022). Söz konusu entegrasyon, hem operasyonel verimliliği artırmayı hem de

İslami finansın normatif çerçevesini dijital çağda sürdürülebilir kılmayı amaçlamaktadır.

1.1. İslami Fintek'in Diğer Fintek Türlerinden Ayırtığı Noktalar

İslami Fintek, konvansiyonel (geleneksel) Fintek uygulamalarından yalnızca teknik altyapı bakımından değil; aynı zamanda finansal ilişkilerin doğasına ilişkin varsayımlar, etik öncelikler ve yönetim mekanizmaları açısından da belirgin biçimde ayrılmaktadır. Bu ayrışma, aşağıdaki temel boyutlar altında incelenmektedir.

1.1.1. Faiz (Riba) Yasağı ve Risk Paylaşımı

Konvansiyonel Fintek modelleri, büyük ölçüde borçlanma ve faiz temelli finansal ilişkilerin dijital ortamda daha hızlı, düşük maliyetli ve ölçeklenebilir hâle getirilmesine odaklanmaktadır. Bu yaklaşımda temel amaç, kredi verme süreçlerini otomatikleştirmek ve borç veren açısından getiri belirsizliğini asgariye indirmektir. Buna karşılık İslami Fintek, faizi mutlak biçimde reddetmekte ve finansal ilişkileri borç-alacak mantığı yerine ortaklık temelli bir yapı üzerinden kurgulamaktadır. Bu çerçevede finansal işlemler, risk ve kâr paylaşımına dayalı sözleşmeler aracılığıyla yapılandırılmaktadır.

İslami P2P finansman platformları, bu yaklaşımın somut örneklerini sunmaktadır. Söz konusu platformlar, mudaraba (emek-sermaye ortaklığı) ve muşaraka (sermaye ortaklığı) gibi sözleşmeleri kullanarak yatırımcı ile girişimci arasında riskin ve potansiyel getirinin paylaşılmasını esas almaktadır (Er, 2023). Bu modelde yatırımcıya önceden belirlenmiş ve garanti edilmiş bir getiri taahhüt edilmemektedir. Elde edilecek kazanç, finanse edilen ticari faaliyetin başarısına ve ekonomik performansına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla İslami Fintek çerçevesinde finansman, riskin tek taraflı olarak borçluya yüklendiği bir mekanizma olmaktan çıkmakta; tarafların sonuçlara birlikte katlandığı daha dengeli bir ilişki biçimine dönüşmektedir.

1.1.2. Varlığa Dayalı İşlem Yapısı (Asset-Based / Asset-Backed Financing)

İslami Fintek uygulamaları, spekülatif işlemlerden (maysir) ve aşırı belirsizlikten (gharar) kaçınmayı temel bir ilke olarak benimsemektedir. Bu yaklaşım, finansal işlemlerin reel ekonomi ile güçlü bir bağ içerisinde yürütülmesini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla gerçekleştirilen her finansal işlemin, somut bir varlığa, hizmete veya açık biçimde tanımlanmış bir ekonomik faaliyete dayanması gerekmektedir.

Bu ilke, İslami Fintek'i konvansiyonel finansal teknolojilerden ayıran temel yapısal farklardan birini oluşturmaktadır. Konvansiyonel Fintek ekosisteminde yaygın olarak kullanılan türev ürünler, yüksek kaldıraçlı pozisyonlar ve fiyat hareketlerine dayalı spekülatif işlemler, İslami finans ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Bu nedenle söz konusu ürünler, İslami Fintek uygulamalarında ya ciddi biçimde sınırlandırılmakta ya da tamamen yasaklanmaktadır (Khan ve diğerleri., 2022a).

Varlığa dayalı işlem zorunluluğu, özellikle blokzincir tabanlı finansal yeniliklerde belirgin hâle gelmektedir. Sukuk tokenizasyonu gibi uygulamalarda, dijital tokenın yalnızca teknik bir kayıt veya soyut bir değer temsil etmesi yeterli görülmemektedir. Aksine, tokenın arkasında mutlaka fiziksel, hukuki veya ekonomik olarak tanımlanabilir bir varlığın bulunması gerekmektedir. Bu durum, dijital varlıkların İslami finans çerçevesinde meşruiyet kazanabilmesi için teknolojik yenilik ile fıkhi ilkeler arasında kurulan hassas dengeyi açık biçimde ortaya koymaktadır.

1.1.3. Etik ve Sosyal Filtreleme Mekanizmaları

İslami Fintek, finansal faaliyetleri yalnızca kârlılık kriteri üzerinden değerlendirmemekte; etik ve sosyal filtreleme mekanizmalarını karar alma sürecinin merkezine yerleştirmektedir. Bu yaklaşım, yatırım ve finansman kararlarının sadece ekonomik getiri potansiyeline göre değil, aynı zamanda toplumsal fayda ve ahlaki uygunluk kriterlerine göre şekillendirilmesini gerektirmektedir. Bu kapsamda, alkol, kumar, silah sanayi veya domuz eti gibi İslam hukukunda haram kabul edilen sektörlerle yönelik finansman açık biçimde yasaklanmaktadır (White & Case LLP, 2025).

Etik filtreleme mekanizması, İslami Fintek uygulamalarında çoğu zaman algoritmik kurallar, negatif sektör listeleri ve Şeriat Danışma Kurulları tarafından onaylanmış yatırım evrenleri aracılığıyla hayata geçirilmektedir. Bu durum, dijital finansal platformların yalnızca teknik değil, aynı zamanda normatif kararlar da üreten yapılar hâline gelmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla İslami Fintek, finansal teknolojilerin değer-nötr araçlar olduğu varsayımını sorgulamakta ve teknolojiyi belirli etik sınırlar içinde konumlandırmaktadır.

Bunun yanı sıra, zekât, sadaka ve vakıf gibi sosyal finans araçlarının dijital platformlar aracılığıyla etkinleştirilmesi, İslami Fintek'in kapsayıcılık yaklaşımını belirgin biçimde genişletmektedir. Bu araçlar, yalnızca gönüllü sosyal sorumluluk uygulamaları olarak değil, bireyler ve kurumlar açısından dini bir yükümlülüğün dijital ortamda yerine getirilmesini sağlayan mekanizmalar olarak ele alınmaktadır (Arab Regional Fintek Working Group, 2021). Bu yönüyle İslami Fintek, sosyal finansı sistemin çevresel

bir unsuru olmaktan çıkarak, finansal mimarinin asli bileşenlerinden biri hâline getirmektedir.

1.1.4. Kullanıcı Kabulünde “Dini Güvence” Unsuru

Teknoloji Kabul ve Kullanım Birleşik Teorisi (UTAUT) çerçevesinde yapılan ampirik çalışmalar, konvansiyonel Fintek kullanıcılarının büyük ölçüde performans beklentisi ve kullanım kolaylığı gibi işlevsel faktörlere odaklandığını ortaya koymaktadır. Bu kullanıcı grubunda teknolojinin hız, maliyet avantajı ve kullanım pratikliği ön planda tutulmaktadır. Buna karşılık İslami Fintek kullanıcıları açısından güven kavramı, yalnızca teknolojik güvenilirlik ile sınırlı değildir. Güven, aynı zamanda platformun Şariat ilkeleriyle uyumuna ilişkin algılarla doğrudan ilişkilidir.

Bu bağlamda kullanıcılar, dijital platformun sunduğu teknik etkinliği değerlendirmenin ötesine geçmektedir. Platformun dini ve etik değerlerle ne ölçüde uyumlu olduğu, yani religious-value alignment düzeyi, kullanıcı kabulünü belirleyen temel unsurlardan biri hâline gelmektedir (Hussin ve diğerleri., 2025). Özellikle faizden kaçınma, işlemlerin şeffaflığı ve Şariat Danışma Kurullarının varlığı gibi unsurlar, kullanıcıların zihninde güven inşasının önemli bileşenleri olarak öne çıkmaktadır.

Bu durum, İslami Fintek platformlarında Şariat uyumuna ilişkin açık ve doğrulanabilir bilgilendirmenin kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Şariat sertifikaları, danışma kurulu kararlarının yayımlanması ve ürün yapılarına ilişkin ayrıntılı açıklamalar, kullanıcı kabulünü ve platforma duyulan uzun vadeli bağlılığı güçlendiren unsurlar arasında yer almaktadır.

1.1.5. Yönetişim ve Denetim Mekanizmaları

İslami Fintek girişimleri, konvansiyonel fintek girişimlerinden farklı olarak, iş modellerinin ve algoritmalarının Şariat kurallarına uygunluğunu denetleyen kurumsal yönetim yapılarına ihtiyaç duymaktadır. Bu gereklilik, İslami Fintek’in yalnızca finansal ve teknolojik bir faaliyet alanı değil, aynı zamanda normatif bir sistem içinde işleyen bir yapı olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda Şariat Danışma Kurulları, ürün geliştirme sürecinin erken aşamalarından itibaren devreye girmekte ve hem finansal sözleşmelerin hem de dijital mimarinin fıkhi uygunluğunu değerlendirmektedir (Nawi, 2025).

Şariat Danışma Kurullarının rolü, çoğu zaman ürünün nihai aşamasında verilen bir onayla sınırlı değildir. Aksine bu kurullar, algoritmik karar mekanizmaları, sözleşme akışları, gelir paylaşım oranları ve veri kullanım süreçleri gibi teknik unsurlar üzerinde de gözetim fonksiyonu üstlenmektedir. Bu durum, yazılım geliştirme süreçlerine normatif bir denetim katmanı

eklemekte ve İslami Fintek'i klasik fintek geliştirme döngülerinden ayrıştırmaktadır.

Söz konusu yönetim yapısı, ürün geliştirme sürecinin uzamasına ve ek uyum maliyetlerinin ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Ancak bu maliyetler, İslami Fintek ekosistemi açısından yalnızca bir kısıt olarak değerlendirilmemektedir. Aksine, Şariat Danışma Kurulları tarafından verilen fetva ve kararlar, girişimin meşruiyetini tesis eden temel unsurlar arasında yer almakta; yatırımcılar, düzenleyiciler ve kullanıcılar nezdinde güvenin kurumsallaşmasına katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle Şariat yönetişimi, İslami Fintek girişimleri için rekabetçi bir dezavantajdan ziyade, uzun vadeli güven ve sürdürülebilirlik sağlayan stratejik bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

2. İslami Fintek Ekosistemi ve Öncü Şirketler

Bir önceki bölümde İslami Fintek kavramının normatif temelleri ele alınmıştır. Ayrıca bu yapının konvansiyonel Fintek uygulamalarından hangi yönleriyle ayrıştığı ve bu ayrışmanın yönetim, etik ve kullanıcı davranışı üzerindeki etkileri tartışılmıştır. Ortaya konan kavramsal çerçeve, İslami Fintek'in yalnızca teorik bir ideal olmadığını göstermektedir. Aksine, bu alan somut iş modelleri ve kurumsal yapılar aracılığıyla şekillenen dinamik bir ekosisteme karşılık gelmektedir. Bu bölümde, söz konusu ilkelerin küresel ölçekte nasıl uygulamaya dönüştüğü incelenmektedir. Bu doğrultuda önce küresel İslami Fintek piyasasının genel görünümü, büyüklüğü ve başlıca dikeyleri ele alınacak; ardından ekosistemin farklı alanlarını temsil eden öncü şirketler ve bu şirketlerin iş modelleri sistematik bir çerçeve içinde değerlendirilecektir.

2.1. Küresel İslami Fintek Piyasasının Genel Görünümü

DinarStandard ve ortaklarının hazırladığı Global Islamic Fintek (GIFT) Raporu, İslami fintek ekosistemini İslam İşbirliği Teşkilatı ülkeleri ve bu ülkeler dışındaki finans merkezlerini kapsayan bütüncül bir çerçevede ele almakta ve 2021 itibarıyla İslami fintek işlem hacmini yaklaşık 79 milyar ABD doları olarak tahmin etmektedir. Bu büyüklüğün 2026 yılında 179 milyar ABD dolarına ulaşacağı ve bileşik yıllık büyüme oranının yaklaşık %18 civarında gerçekleşeceği öngörülmektedir (DinarStandard & Elipses, 2022). Katar Finans Merkezi (QFC) ile DinarStandard'ın ortak raporu, 2022/24 dönemi için benzer şekilde yüksek bir büyüme patikasına işaret etmekte ve Suudi Arabistan, İran, Malezya, BAE, Endonezya ve Türkiye'yi işlem hacmi ve yönetilen varlıklar açısından ilk altı pazar olarak sıralamaktadır (QFC & DinarStandard, 2024).

Bu raporlarda İslami finansal teknoloji (Fintek) şirketleri, ürün ve iş modellerine göre ödemeler, varlık yönetimi ve robotik danışmanlık, mevduat ve borç verme, kitle fonlaması ve P2P finansman (kişiler arası finansman), sosyal finans (zekât, vakıf, sadaka), İslami sigorta (Takaful / Insurtech) ve olanak sağlayan teknolojiler (bilgi, yapısal düzen, çözümleme) gibi alanlara ayrılmaktadır (DinarStandard & Elipses, 2022; Growth Market Reports, 2025). Bu dikeyler, hem İslami finansın klasik ürün mimarisi hem de genel fintek literatüründe kullanılan işlem türü ve değer önerisi temelli sınıflandırmalar ile uyumludur.

Öte yandan, İslami fintek ekosisteminin yalnızca nicel büyüklük üzerinden değil, aynı zamanda regülasyon, Şariat yönetişimi, teknolojik altyapı ve coğrafi yayılım gibi boyutlar üzerinden incelenmesi gerekmektedir. GIFT Endeksi, bu amaçla ülkeleri fintek yetenek havuzu, düzenleyici çerçeve, altyapı ve pazar büyüklüğü gibi göstergelere göre sıralamakta; Malezya, Suudi Arabistan ve BAE’yi önde gelen ekosistemler olarak konumlandırırken, Birleşik Krallık gibi finans merkezlerinin de hızla yükseldiğini vurgulamaktadır (DinarStandard & Elipses, 2022).

Bu bağlamda, aşağıda ele alınan 10 şirket, İslami fintek ekosistemini dikey ve bölgesel açıdan temsil eden, ölçekli ve tekrarlanan biçimde “önde gelen/ana oyuncu” olarak raporlarda yer alan örneklerdir (Growth Market Reports, 2024).

2.2. Alanlara Göre İslami Fintek Sınıflandırması ve Örnek Şirketler

Bir önceki alt bölümde küresel İslami fintek piyasasının genel büyüklüğü, coğrafi yoğunlaşması ve temel dikeyleri ortaya konulmuştur. Bu makro çerçeve, İslami fintek ekosisteminin homojen bir yapıdan ziyade, farklı iş modelleri ve değer önerileri etrafında şekillenen çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, ekosistemin daha sağlıklı analiz edilebilmesi için şirketlerin faaliyet alanlarına göre sınıflandırılması ve her bir alanın temsilci örnekler üzerinden incelenmesi gerekmektedir. Aşağıdaki alt başlıklarda, İslami fintek ekosisteminin başlıca dikeyleri ele alınmakta; her dikey, hem sektörel rolü hem de seçilmiş şirket örnekleri üzerinden analitik biçimde değerlendirilmektedir.

2.2.1. Dijital bankacılık ve Yeni Nesil Bankalar: Al Rajhi Bank ve Nomo

Dijital bankacılık, İslami fintek ekosisteminde hem işlem hacmi hem de sistemik önem bakımından merkezî bir yere sahiptir. Suudi Arabistan merkezli

Al Rajhi Bank, toplam varlık büyüklüğü, müşteri sayısı ve mobil bankacılık kullanım oranları itibarıyla dünyanın en büyük İslami bankalarından biridir ve son yıllarda ana bankacılık sisteminin altyapısını yenileyerek, mobil uygulama ve fintek iştirakleri üzerinden dijitalleşme stratejisini derinleştirmiştir (Alzalabani & Nair, 2013; QFC ve DinarStandard, 2024). Bankanın Neoleap şirketi ve benzeri iştirakleri, ödeme hizmetleri, cüzdan çözümleri ve kişisel finans yönetimi modülleri ile fintek ekosistemine açılan kapı niteliğindedir.

Birleşik Krallık merkezli Nomo şirketi ise Kuveyt'teki Boubyan Bank ve Bank of London and the Middle East (BLME) grubunun dijital bankacılık girişimi olarak, Körfez İşbirliği Konseyi bölgesindeki varlıklı bireylere İngiltere'de Şariat uyumlu hesap, tasarruf ve gayrimenkul finansmanı ürünleri sunmaktadır. Nomo şirketi, kendisini “tamamen dijital uluslararası İslami banka” olarak tanımlamakta ve mobil uygulama üzerinden çoklu para birimli hesap, kart ve sınır ötesi transfer hizmetleri sağlamaktadır (DataIntelto, 2024).

Bu iki örnek, İslami dijital bankacılık sektörünün hem iç pazar (Al Rajhi) hem de sınır ötesi varlık yönetimi (Nomo) odaklı iş modellerini temsil etmektedir. Her iki durumda da lisanslı banka statüsü, fintek çözümlerinin sistemik finansal mimari ile entegrasyonunu mümkün kılmaktadır. Ancak aynı zamanda regülasyon ve Şariat yönetişimi açısından daha yoğun gözetim anlamına gelmektedir.

2.2.2. Varlık Yönetimi ve Robo-danışmanlık Şirketleri: Wahed ve Manzil

İslami varlık yönetimi ve robo-danışmanlık dikeyi, özellikle perakende yatırımcıların düşük tutarlarla sermaye piyasası ürünlerine erişimini kolaylaştırması bakımından finansal kapsayıcılık literatüründe öne çıkmaktadır. Wahed Şirketi, bu alanda küresel çapta öne çıkan bir oyuncu olarak, sunduğu hisse senedi, sukuk, altın ve nakit portföylerinin Şariat uyumunu sağlamak için, İslami finansal kurumlar için Muhasebe ve Denetim Kuruluşları anlamına gelen ve uluslararası standartları belirleyen AAOIFI tarafından belirlenen katı filtreleri algoritmik yöntemlerle kullanmaktadır (Growth Market Reports, 2024).

Manzil şirketi ise, Kanada merkezli yapısı itibarıyla öncelikle helal mortgage ürünleri ile tanınmakla birlikte, Aghaz Investments'ın satın alınması sonrası robo-danışmanlık iş kolunu güçlendirmiştir. Özellikle, Kuzey Amerika'daki Müslüman hanehalklarına hem konut finansmanı hem de yatırım çözümleri sunan bütünsel bir fintek modeli geliştirmiştir (DataIntelto, 2024). Bu

yapı, konut finansmanı sözleşmeleri ile portföy yönetimi ürünlerinin aynı Şeriat yönetim çerçevesi altında sunulabildiği bir platform mimarisine işaret etmektedir.

Her iki şirket için de “fintek” unsuru, yatırım kararlarının dijital arayüzler, otomatik risk profillemeye ve düşük marjlı ücretlendirme üzerinden ölçeklenebilmesinde ortaya çıkmaktadır. GIFT raporuna göre robo-danışmanlık ve varlık yönetimi, gelecekte en hızlı büyümesi beklenen alanlar arasındadır (DinarStandard & Elipses, 2022).

2.2.3. Kitle Fonlaması ve P2P Kobi Finansmanı Şirketleri: Ethis Grup ve Beehive

Kitle fonlaması ve P2P (kişiler arası borç verme), hem girişim ve KOBİ kesimlerinin finansman açığını hedeflemekte hem de bireysel yatırımcılara proje temelli yatırım fırsatları sunmaktadır. Ethis Group, Malezya, Endonezya ve Umman’da lisanslı platformları (Ethis Indonesia, Ethis Malaysia, EthisX) üzerinden gayrimenkul projeleri, KOBİ kredileri ve sosyal etki projelerini murabaha, muşaraka ve mudaraba gibi sözleşmelerle fonlamaktadır (DinarStandard ve Elipses, 2022).

Beehive şirketi ise BAE merkezli bir P2P borç verme platformu olup, özellikle KOBİ'lere yönelik finansman ürünleri ile tanınmaktadır. Şirket, hem konvansiyonel hem de Şeriat uyumlu ürünler geliştirmiş; son dönemde P2P portföyünü giderek daha fazla İslami ürünlere yönlendirmiştir (Ali ve diğerleri, 2019; DataIntel, 2024).

Bu iki örnek, borç verme/kitle fonlaması alanında ortam temelli aracılık modelinin İslami finans ilkeleri ile nasıl uyumlaştırılabileceğini göstermektedir. Proje değerlendirme, derecelendirme ve geri ödeme takibi süreçleri tamamen dijitalleştirilmektedir. Şeriat kurulları hem yapılandırma hem de sonradan gözetim fonksiyonları üstlenmektedir. Düzenleyiciler, bu tür ortamları genellikle “kitle fonlaması lisansı” veya “kişiler arası borç verme lisansı” şeklinde, bankacılık dışı finansal kuruluşlar olarak konumlandırmaktadır.

2.2.4. Ödeme Sistemleri: PayHalal Şirketi

Ödeme sistemleri alanı, GIFT ve diğer pazar raporlarında hem işlem hacmi hem de şirket sayısı itibarıyla en büyük kesimlerden biri olarak öne çıkmaktadır (Growth Market Reports, 2024; MarketIntel, 2025). PayHalal, Malezya merkezli bir ödeme köprüsü olarak, kart, FPX, dijital cüzdan ve İslami “Şimdi Al Sonra Öde” (BNPL) ürünleri üzerinden baştan sona Şeriat uyumlu bir ödeme altyapısı sunmaktadır. Şirket, işlem akışında

faiz, aşırı belirsizlik ve kumar gibi unsurları bertaraf ettiğini; işlem verisini kural motoru aracılığıyla tarayarak Şeriat ilkelerine aykırı olabilecek içerikleri filtrelediğini vurgulamaktadır.

PayHalal örneği, İslami finansal teknoloji literatüründe risk ve uyum modüllerinin ödemeler katmanına entegre edilmesi bakımından dikkat çekicidir. Klasik Ödeme Hizmeti Sağlayıcılarından farklı olarak, burada dolandırıcılık önleme ve kara para aklamayı önleme modüllerinin yanında Şeriat uyum modülleri de bulunmaktadır (Rasyidah ve diğerleri, 2025). Böylece ödeme altyapısı, hem düzenleyici hem de dini normlara eş zamanlı olarak referans veren karma bir kontrol mekanizması kazanmakta, bu da İslami işletmeler ve hac/umre işletmecileri için cazip bir değer teklifi oluşturmaktadır.

2.2.5. Sosyal finans, Vakıf ve Dijital Emtia Tasarrufu Şirketleri: Finterra ve HelloGold

Sosyal finans (zekât, vakıf, sadaka) ve altına dayalı tasarruf ürünleri, İslami finansın tarihsel kökleri ile dijital çağın ihtiyaçlarını birleştiren nispeten yeni alanlardır. Finterra, özellikle Vakıf Zinciri (Waqf Chain) platformu ile vakıf projelerinin blok zinciri üzerinde tokenizasyonu, fonlanması ve gelir dağıtımının yönetimi gibi süreçleri dijitalleştirmektedir (Growth Market Reports, 2024). Literatürde, Finterra sıklıkla vakıf varlıklarının yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik sorunlarına teknolojik bir yanıt olarak ele alınmaktadır (Mutmmainah & Huda, 2021).

HelloGold ise, şeffaf fiyatlandırma ve fiziki altına dayalı tasarruf hesapları ile mikro tasarruf sahiplerini hedefleyen bir dijital altın platformu olarak konumlanmıştır. Şirket, Amanie Advisors tarafından Şeriat uyumlu olarak onaylanmış olup mobil uygulama aracılığıyla çok düşük tutarlardan altın birikimi yapılmasına olanak tanımaktadır (Ezahar ve diğerleri, 2020).

Bu iki örnek, sosyal finans ile bireysel tasarruf ürünlerinin dijitalleştirilmesi bakımından “İslami fintek’in özgün katkı alanları”ndan biri olarak değerlendirilebilir. Vakıf Zinciri ile vakıf projelerinin tokenizasyonu, geleneksel vakıf müessesesinin likidite ve kurumsal yönetim sorunlarını azaltmayı hedeflemektedir. HelloGold şirketi ise altın gibi klasik tasarruf araçlarının mikro yatırımcılar için erişilebilirliğini artırmayı amaçlamaktadır.

2.2.6. Destekleyici Teknolojiler: IslamicMarkets.com

IslamicMarkets.com, doğrudan kredi veya yatırım ürünü sunmayan, ancak İslami finans profesyonellerine veri, çözümleme ve eğitim sağlayan bir kurumdan kuruma (B2B) ortamıdır. Bu ortam, küresel İslami finansal kurumlar için Şeriat uyumlu aracılık ve teknoloji sağlayan DDCAP (DDCAP

Group)’in stratejik yatırımı ile büyüyerek sukuk piyasaları, İslami fonlar ve kurum haberleri için kapsamlı bir veri tabanı, rapor dizisi ve eğitim içeriği sunmaktadır (MarketIntel, 2024).

Bu yapı, İslami Fintek ekosisteminde “destekleyici teknoloji” rolünü üstlenmekte; yani diğer finansal kurum ve Fintek’lerin ürün geliştirme, piyasa gözetimi ve risk çözümleme süreçlerini desteklemektedir. API temelli veri servisleri ve gösterge paneli çözümleri, Fintek literatüründe sıkça tartışılan “Açık Finans” (Open Finance) ve “Hizmet Olarak Bankacılık” (Banking-as-a-Service) eğilimleri ile uyumludur. Dolayısıyla IslamicMarkets, Fintek’in yalnızca son kullanıcıya yönelik değil, aynı zamanda altyapı ve bilgi ekonomisi boyutuna da işaret etmektedir.

2.3. İslami Fintek’lerin Bölgesel Dağılımı ve Ekosistem Dinamikleri

GIFT raporuna göre İslami FinTek faaliyetleri iki eksen etrafında yoğunlaşmaktadır: Körfez İşbirliği Konseyi/Ortadoğu ve Güneydoğu Asya (özellikle Malezya ve Endonezya). Yukarıda adı geçen şirketler bu dağılımla uyumludur: Al Rajhi Bank, Beehive ve Nomo Körfez İşbirliği Konseyi merkezli faaliyet göstermektedir (Alzalabani ve Nair, 2013; Ali ve diğerleri, 2019). Ethis, PayHalal, Finterra ve HelloGold şirketleri ise Güneydoğu Asya’da konumlanmaktadır. Wahed ve Manzil şirketleri ise Kuzey Amerika/AB pazarlarına açılan İslam İşbirliği Teşkilatı dışı oyuncular olarak konumlanmaktadır (Dar, 2002; Tanin ve diğerleri, 2023). IslamicMarkets.com’un Birleşik Krallık merkezli yapısı, Londra’nın İslami sermaye piyasalarında “bilgi odağı” rolünü pekiştirmektedir (QFC ve DinarStandard, 2024).

İslami FinTek faaliyetlerindeki bölgesel farklılaşma üç temel düzeyde incelenmektedir. Birincisi, düzenleme ve lisanslama rejimleridir: Malezya ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) gibi ülkeler, kitle fonlaması, kişiler arası borç verme ve dijital bankacılık için ayrıntılı ve deneme ortamı (sandbox) destekli çerçeveler sunarken, diğer yargı alanlarında İslami FinTek şirketleri hâlâ genel FinTek düzenlemeleri altında faaliyet göstermektedir. İkincisi, Şariat yönetişimi farklılıklarıdır: Malezya gibi merkezlerde merkezi Şariat kurulları standartları belirlerken, Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) ülkelerinde banka ve kurum bazlı Şariat kurulları ön plandadır. Üçüncüsü ise pazar yapısı ve hedef kitledir: KİK ülkelerinde yüksek gelirli bireyler ve büyük KOBİ’ler hedeflenirken, Güneydoğu Asya’da daha geniş tabanlı finansal kapsayıcılık ve mikro KOBİ’ler hedef kesim olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 1. Küresel İslami Fintek Ekosistemindeki Lider Şirketlerin Karşılaştırmalı Özellikleri

Firma	Merkez / Bölge	Ana Alan	Ürün / Hizmet Tipi (özet)	Hedef müşteri	Regülasyon / Lisans türü (özet)
Al Rajhi Bank	Suudi Arabistan (GCC)	Dijital perakende bankacılık	Mevduat, kartlar, mobil bankacılık, KOBİ ve bireysel finansman	Bireysel, KOBİ	Bankacılık lisansı (merkez bankası gözetimi)
Nomo	UK / Kuveyt (GCC-UK)	Dijital uluslararası banka	Çoklu dövizli hesap, kart, UK mortgage, transfer	Varlıklı bireyler	İngiltere'de banka/EMI lisans yapısı, Şariat gözetimi
Wahed	ABD (küresel)	Varlık Yönetimi / robo-danışmanlık	Algoritmik portföy, ETF, altın, sukuk, özel yatırım fonları	Perakende yatırımcı	Çeşitli ülkelerde yatırım/varlık yönetimi lisansları
Manzil	Kanada (Kuzey Amerika)	Helal mortgage + yatırım	Müşaraka tabanlı mortgage, yatırım fonları, robo-danışman	Hanehalkı, bireyler	Mortgage sağlayıcı, menkul kıymet/dagıtım lisansları
Ethis Group/EthisX	Malezya-Endonezya-Umman	Kitlesel Fonlama / sosyal etki projeleri	Gayrimenkul, KOBİ, sosyal etki projeleri için kitle fonlaması	Perakende yatırımcı	Crowdfunding/P2P lisansları, sermaye piyasası otoriteleri
Beehive	BAE (MENA)	P2P KOBİ finansmanı	KOBİ'lere borç finansmanı; Şariat uyumlu P2P ürünler	KOBİ, yatırımcı	P2P lending lisansları, DFSA vb. denetim
PayHalal	Malezya (SEA)	Ödeme geçidi	Kart, FPX, e-cüzdan, İslami BNPL; Şariat uyumlu payment gateway	İşletmeler (B2B2C)	Ödeme kuruluşu/PSP lisansı, Şariat gözetimi
Finterra	Malezya (global projeler)	Blockchain tabanlı vakıf & sosyal finans	Waqf Chain ile tokenizasyon, bağış ve yatırım akışı yönetimi	Vakıflar, bireyler	Proje bazlı lisans yapıları, blockchain sandbox'ları
HelloGold	Malezya	Dijital altın tasarrufu	Dijital altın hesapları, mikro tasarruf, fiziki teslim imkanı	Perakende tasarruflu	Altın saklama/dagıtım lisansları, Şariat onayı
IslamicMarkets.com	Birleşik Krallık	Destekleyici Tech / veri & eğitim	Veri tabanlı raporlar, eğitim, API ve dashboard çözümleri	Kurumlar, profesyonel	Regüle finansal kurum değil; bilgi/analytics sağlayıcı

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

3. İslami Fintek'ler ile ilgili literatür Taraması

Hasan, Hassan ve Aliyu (2020), fintek teknolojilerinin İslami finans sistemi üzerindeki etkilerini sistematik bir literatür taraması yoluyla incelemektedir. Çalışma, fintek uygulamalarını ödeme sistemleri, kitle fonlaması, P2P finansman, robo-danışmanlık ve blokzincir tabanlı çözümler gibi alt başlıklar altında sınıflandırmaktadır. Yazarlar, fintek'in İslami finans açısından temel potansiyelinin, işlem maliyetlerini azaltma, şeffaflığı artırma ve finansal kapsayıcılığı genişletme kapasitesinden kaynaklandığını vurgulamaktadır. Bununla birlikte, Şariat uyumu, veri güvenliği ve düzenleyici belirsizliklerin önemli sınırlayıcı faktörler olduğu belirtilmektedir. Çalışma, mevcut literatürde ampirik araştırmaların sınırlı olduğuna dikkat çekerek, özellikle kullanıcı davranışı, risk yönetimi ve düzenleyici çerçeveler üzerine daha fazla nicel araştırmaya ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

Rabbani ve diğerleri (2020), fintek, blokzincir ve İslami finans literatürünü kapsayan geniş ölçekli bir derleme sunmaktadır. Çalışma, İslami fintek'i hem teknolojik hem de normatif bir dönüşüm süreci olarak ele almakta; blokzincirin Şariat uyumlu sözleşmelerin izlenebilirliği ve şeffaflığı açısından sunduğu imkânları tartışmaktadır. Yazarlar, kripto varlıklar ve akıllı sözleşmelerin İslami finans ilkeleriyle uyumunun hâlen tartışmalı olduğunu ve fıkhi yorum farklılıklarının literatürde önemli bir ayrışma yarattığını belirtmektedir. Makale, düzenleyici kurumlar ile Şariat danışma kurulları arasında daha güçlü bir koordinasyon ihtiyacına vurgu yapmaktadır. Sonuç olarak çalışma, İslami fintek araştırmalarının kavramsal düzeyde yoğunlaştığını, ampirik ve politika odaklı çalışmaların ise görece sınırlı kaldığını göstermektedir.

Alshater ve diğerleri (2022), Scopus veri tabanı kullanarak İslami fintek literatürünü bibliyometrik ve içerik analizi yöntemleriyle incelemektedir. Çalışma, yayın eğilimlerini, yazar ağlarını, en etkili dergileri ve temel araştırma temalarını sistematik biçimde ortaya koymaktadır. Bulgular, İslami fintek literatürünün özellikle 2018 sonrasında hızlı bir büyüme gösterdiğini ve çalışmaların büyük ölçüde finansal kapsayıcılık, kullanıcı benimsemesi, düzenleyici çerçeve ve P2P finansman temalarında yoğunlaştığını göstermektedir. Yazarlar, literatürde coğrafi olarak Güneydoğu Asya ve Orta Doğu odaklı bir yığılma olduğunu, Afrika ve Avrupa bağlamındaki çalışmaların sınırlı kaldığını belirtmektedir. Çalışma, alanın henüz gelişmekte olan bir araştırma sahası olduğunu ve teorik derinlik ile metodolojik çeşitliliğin artırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Dawood ve diğerleri (2022), İslami fintek alanındaki iş modelleri, eğilimler ve karşılaşılan zorlukları PRISMA temelli sistematik literatür

taraması ile incelemektedir. Çalışma, özellikle düzenleyici belirsizlikler, Şeriat uyumunun standardizasyonu ve tüketici koruması konularının literatürde en sık vurgulanan sorunlar olduğunu ortaya koymaktadır. Yazarlar, fintek inovasyonlarının İslami finans açısından önemli fırsatlar sunduğunu kabul etmekle birlikte, bu fırsatların etkin biçimde değerlendirilebilmesi için güçlü bir yönetim altyapısına ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. İncelenen çalışmaların büyük bölümünün kavramsal veya nitel olduğu; nedensel ampirik analizlerin ise sınırlı kaldığı tespit edilmektedir. Makale, politika yapıcılar ve düzenleyici kurumlar için yol gösterici bir çerçeve sunarak literatürde önemli bir sentez işlevi görmektedir.

Ali ve diğerleri (2021), algılanan risk, algılanan fayda ve güven değişkenlerinin fintek benimseme niyeti üzerindeki etkisini İslami finans bağlamında incelemektedir. Yapısal eşitlik modellemesi (SEM) kullanılan çalışmada, güvenin fintek kullanım niyetinde merkezi bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bulgular, algılanan faydanın kullanım niyetini pozitif yönde etkilediğini; algılanan riskin ise bu etkiyi güven aracılığıyla dolaylı biçimde zayıflattığını göstermektedir. Yazarlar, İslami fintek kullanıcılarının yalnızca teknolojik işlevselliğe değil, aynı zamanda etik ve Şeriat uyumuna ilişkin güven sinyallerine duyarlı olduğunu vurgulamaktadır. Çalışma, kullanıcı davranışlarını açıklamada klasik teknoloji kabul modellerinin İslami bağlamda dini ve normatif değişkenlerle genişletilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Khan ve diğerleri (2022b), UTAUT çerçevesini kullanarak İslami finansal teknolojilerin benimsenme niyetini belirleyen faktörleri ampirik olarak analiz etmektedir. Çalışma, performans beklentisi, çaba beklentisi ve sosyal etki gibi değişkenlerin kullanım niyeti üzerinde anlamlı etkiler yarattığını göstermektedir. Ayrıca dini uyum ve güven değişkenlerinin modele dâhil edilmesiyle açıklayıcılığın arttığı tespit edilmektedir. Yazarlar, İslami fintek ürünlerinin benimsenmesinde teknolojik avantajların tek başına yeterli olmadığını; kullanıcıların Şeriat uyumuna ilişkin algılarının kritik önemde olduğunu vurgulamaktadır. Bulgular, özellikle İslami fintek girişimleri için pazarlama ve ürün tasarımı güven inşa eden unsurların ön plana çıkarılması gerektiğini göstermektedir.

Dwijayanti (2022), İslami fintek P2P lending platformlarının KOBİ'lerde finansal kapsayıcılık ve finansal okuryazarlık üzerindeki rolünü kavramsal olarak incelemektedir. Çalışma, P2P finansman modellerinin geleneksel bankacılık sistemine erişimi sınırlı olan işletmeler için alternatif bir finansman kanalı sunduğunu savunmaktadır. Yazar, dijital platformlar sayesinde işlem maliyetlerinin azaldığını ve finansmana erişim süreçlerinin hızlandığını

belirtmektedir. Bununla birlikte, kullanıcıların finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olması durumunda risklerin artabileceği vurgulanmaktadır. Çalışma, İslami P2P fintek modellerinin kapsayıcı büyüme potansiyeline sahip olduğunu ancak düzenleyici denetim ve eğitim politikalarıyla desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Takidah ve Kassim (2022), Endonezya'daki İslami P2P lending uygulamalarını Şeriat uyumu açısından inceleyen nitel bir analiz sunmaktadır. Çalışma, sözleşme yapıları, platform uygulamaları ve Şeriat danışma kurullarının rolünü detaylı biçimde ele almaktadır. Bulgular, bazı P2P uygulamalarında sözleşme karmaşıklığı ve bilgi asimetrisinin Şeriat uyumu açısından riskler doğurabileceğini göstermektedir. Yazarlar, uyumun yalnızca Şeriat kurulunun onayıyla sınırlı kalmaması, süreç boyunca etkin bir gözetim mekanizması kurulması gerektiğini savunmaktadır. Çalışma, İslami fintek platformlarında yönetim ve iç denetim yapılarının güçlendirilmesinin önemine dikkat çekmektedir.

Marhadi ve diğerleri (2024), Şeriat uyumlu P2P finansman platformlarında kullanıcıların devam niyetini incelemektedir. Çalışmada, marka şematiklığı ve dijital finansal okuryazarlığın düzenleyici rolü analiz edilmektedir. Bulgular, kullanıcıların platforma yönelik bilişsel ve duygusal bağlarının, kullanımın sürekliliği üzerinde anlamlı etkiler yarattığını göstermektedir. Ayrıca dijital finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğu kullanıcı gruplarında devam niyetinin daha güçlü olduğu tespit edilmektedir. Çalışma, İslami fintek literatüründe sıklıkla ihmal edilen “sürdürülebilir kullanım” kavramına önemli bir katkı sunmaktadır.

Benmamoun ve Sobh (2024), Wahed Invest örneği üzerinden İslami robo-danışmanlık uygulamalarını yapay zekâ etiği perspektifinden incelemektedir. Çalışma, algoritmik yatırım kararlarının şeffaflığı, açıklanabilirliği ve Şeriat uyumu arasındaki ilişkiyi tartışmaktadır. Yazarlar, robo-danışmanlık sistemlerinin yatırımcı çıkarlarını koruyacak biçimde tasarlanmasının etik bir zorunluluk olduğunu savunmaktadır. Ayrıca algoritmaların yatırım evrenini belirlerken kullandığı filtrelerin Şeriat ilkeleriyle tutarlılığının düzenli olarak denetlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Çalışma, İslami fintek literatüründe etik ve yapay zekâ kesişimine odaklanan nadir akademik katkılardan biridir.

Rabbani ve diğerleri (2021), COVID-19 sonrası dönemde İslami fintek'in ekonomik toparlanmadaki rolünü incelemektedir. Çalışma, açık sosyal inovasyon yaklaşımını benimseyerek İslami fintek çözümlerinin kriz dönemlerinde finansal dayanıklılığı artırabileceğini savunmaktadır. Yazarlar, dijital bağış platformları, P2P finansman ve mikrofinans uygulamalarının sosyal refahı destekleyici etkilerine dikkat çekmektedir. Bulgular, İslami

fintek'in yalnızca kâr odaklı değil, aynı zamanda sosyal amaçlı bir finansal mimari sunabileceğini göstermektedir. Çalışma, İslami fintek'in kriz dönemlerindeki işlevine dair literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır.

Aysan ve Ünal (2021), İslami finans literatüründe fintek ve blokzincir konularının bibliyometrik analizini sunmaktadır. Çalışma, anahtar kelime ağları, atıf ilişkileri ve yayın eğilimlerini inceleyerek alanın entelektüel yapısını ortaya koymaktadır. Bulgular, fintek ve blokzincir temalarının İslami finans literatüründe görece yeni ancak hızla büyüyen araştırma alanları olduğunu göstermektedir. Yazarlar, çalışmaların büyük bölümünün kavramsal nitelikte olduğunu ve ampirik araştırmaların sınırlı kaldığını belirtmektedir. Çalışma, gelecekteki araştırmalar için metodolojik çeşitliliğin artırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

4. Sonuç

Bu çalışma, İslami fintek kavramını normatif, teknolojik ve kurumsal boyutlarıyla ele almıştır. Çalışmanın temel amacı, İslami fintekin konvansiyonel fintek uygulamalarından hangi yönleriyle ayrıştığını ortaya koymaktır. Analiz bulguları, İslami fintekin yalnızca finansal teknolojilerin İslami finans sistemine eklenmesinden ibaret olmadığını göstermektedir. Aksine, bu alan finansal inovasyonların etik, hukuki ve dini ilkeler doğrultusunda yeniden yapılandırıldığı özgün bir dönüşüm sürecine işaret etmektedir. Bu yönüyle İslami fintek, teknoloji temelli bir verimlilik arayışının ötesine geçmektedir. Aynı zamanda normatif bir finansal mimari sunmaktadır.

Çalışmada vurgulandığı üzere, faiz yasağı İslami fintekin temel ilkelerinden biridir. Risk ve kâr paylaşımı bu yapının merkezinde yer almaktadır. Varlığa dayalı finansman ve spekülasyondan kaçınma da temel yapı taşları arasında bulunmaktadır. Bu ilkeler, dijital platformların tasarımını doğrudan etkilemektedir. Aynı zamanda algoritmik karar mekanizmalarının şekillenmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Makasidü's-şeria çerçevesi bu yaklaşımı daha da genişletmektedir. Bu çerçeve, İslami fintekin yalnızca yasaklardan kaçınan bir yapı olmadığını göstermektedir. Aynı zamanda sosyal adaletin güçlendirilmesini hedeflemektedir. Finansal kapsayıcılığın artırılması ve etik değer üretimi de bu hedefler arasında yer almaktadır.

Blokzincir, yapay zekâ, akıllı sözleşmeler ve veri analitiği gibi çağdaş teknolojiler İslami finansal araçlarla entegre edilmektedir. Bu entegrasyon operasyonel etkinliği artırmaktadır. Aynı zamanda İslami normatif çerçevenin dijital ortamda sürdürülebilirliğini mümkün kılmaktadır. Bununla birlikte etik filtreleme mekanizmaları önemli bir rol oynamaktadır. Dini güven temelli kullanıcı ilişkileri de ayırt edici unsurlar arasındadır. Şariat denetimine dayalı

yönetişim yapıları ise İslami finteki konvansiyonel fintekten açık biçimde ayırmaktadır.

Sonuç olarak İslami fintek, teknoloji, finans ve dini normların kesişiminde yer almaktadır. Bu alan kendine özgü kurallara sahiptir. Aynı zamanda belirli hedefler ve yönetim mekanizmaları etrafında gelişen dinamik bir ekosistemdir. Bu ekosistemin gelecekteki başarısı birçok faktöre bağlıdır. Teknolojik yeniliklerin hızı bu faktörlerden biridir. Bununla birlikte normatif tutarlılığın korunması da kritik öneme sahiptir. Kurumsal güvenin sürdürülebilir biçimde tesis edilmesi ise belirleyici bir rol oynamaktadır.

Kaynakça

- Ali, H., Mohamed, H., Hashmi, H. S., & Abbas, M. H. (2019). Global landscape of the Islamic finTech: Opportunities, challenges and future ahead. *COMSATS Journal of Islamic Finance*, 4(2), 29–53. <https://doi.org/10.26652/cjif.4201923>
- Ali, M., Raza, S. A., Khamis, B., Puah, C. H., & Amin, H. (2021). How perceived risk, benefit and trust determine user FinTech adoption: A new dimension for Islamic finance. *Foresight*, 23(4), 403–420.
- Alshater, M. M., Saba, I., Supriani, I., & Rabbani, M. R. (2022). Fintech in Islamic finance literature: A review. *Heliyon*, 8(9), e10385.
- Alzalabani, A., & Nair, R. D. (2013). Financial recession, credit crunch and Islamic banks: A case study of Al Rajhi Bank in the Kingdom of Saudi Arabia. *East-West Journal of Economics and Business*, 2013(1), 15–36.
- Arab Regional Fintech Working Group. (2021). *Islamic Fintech in the Arab Region: Imperatives, Challenges and the Way Forward* (No. 173). Arab Monetary Fund. Erişim adresi: https://www.amf.org.ae/sites/default/files/publications/2022/02/Islamic%20Fintech_Final%20Draft_Final%20%20%281%29.pdf
- Aysan, A. F., & Ünal, İ. M. (2021). Fintech and blockchain in Islamic finance: A bibliometric analysis. *Efil Journal*, 4(3), 21–37.
- Benmamoun, M., & Sobh, R. (2024). An Islamic perspective on AI ethics: A case study of Wahed Invest robo advisory. *Journal of Business Ethics Education*, 21, 231–244.
- Dar, H. A. (2002). Islamic house financing in the United Kingdom: Problems, challenges and prospects. *Review of Islamic Economics*, 12, 47–72.
- Dawood, H., Al Zadjali, D. F., Al Rawahi, M., Karim, D. S., & Hazik, D. M. (2022). Business trends & challenges in Islamic FinTech: A systematic literature review. *F1000Research*, 11, 329.
- DinarStandard, & Elipses. (2022). *The Global Islamic Fintech (GIFT) Report 2022*. Erişim adresi: <https://www.dinarstandard.com/post/global-islamic-fintech-report-2022>
- Dwijayanti, N. (2022). The role of Islamic fintech P2PL in increasing inclusion and financial literacy of MSMEs. *Journal of Islamic Finance*, 11(1), 94–101.
- Er, H. (2023). İslami finans ve finansal teknolojinin gelecekteki rolü. İçinde R. Ayyıldız (Ed.), *Dijitalleşmenin finans sektörüne getirdiği yenilikler* (ss. 91–113). Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Ezahar, R. J. B., Shuib, M. S., & Abdul Rahim, A. K. (2020). E-Commerce transaction in Hello Gold investment: Islamic investment review. *Asian Business Review*, 10(1), 73–80.

- Growth Market Reports. (2025). *Islamic FinTech Market Research Report 2033*. Erişim adresi: <https://growthmarketreports.com/report/islamic-fintech-market>
- Hasan, R., Hassan, M. K., & Aliyu, S. (2020). Fintech and Islamic finance: Literature review and research agenda. *International Journal of Islamic Economics and Finance*, 3(1), 75–94.
- Hussin, N. L., Muhamad, N., Miskan, N., Esa, M. M., & Zainol, N. (2025). A conceptual framework for Islamic fintech services adoption: Extending the UTAUT model with trust. *Journal of Business Innovation*, 10(1), 89–97.
- Kamila, N., & Samsuri, A. (2025). The role of Islamic fintech in sustainable finance: Inclusion and digitalization. *Bukhori: Kajian Ekonomi dan Keuangan Islam*, 5(1), 37–46. <https://doi.org/10.35912/bukhori.v5i1.4637>
- Khan, M. S., Abdullah, M. A., Ali, A., Aslam, A., (2022b). Determinants of behavioral intentions to use Islamic financial technology. *Journal of Risk and Financial Management*, 10(6), 114.
- Khan, N., Kchouri, B., Yattoo, N. A., Kräussl, Z., Patel, A., & State, R. (2022a). Tokenization of sukuk: Ethereum case study. *Global Finance Journal*, 51, 100539. <https://doi.org/10.1016/j.gfj.2020.100539>
- Marhadi, M., Fathoni, A. F., Setiawan, B., & Pratiwi, D. (2024). Continuance intention of fintech P2P financing Shariah. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*.
- MarketIntel. (2025). *Islamic FinTech Market Research Report 2033*. Erişim adresi: <https://marketintelo.com/report/islamic-fintech-market>
- Mutmainah, L., Nurwahidin, & Huda, N. (2021). Waqf Blockchain in Indonesia at a glance. *Al-Awqaf: Jurnal Wakaf dan Ekonomi Islam*, 14(1), 31–49. <https://doi.org/10.47411/AL-AWQAF.V14I1.129>
- Nawi, N. A. M. (2025). Islamic fintech and digital transformation: Opportunities and Shariah governance challenges. *Progress in Islamic Banking and Finance*, 2(1), 32–56. Erişim adresi: <https://karyailmiah.unisba.ac.id/index.php/piibf/article/view/36023>
- Qatar Financial Centre (QFC), & DinarStandard. (2024). *Global Islamic Fintech Report 2024/25*. Erişim adresi: <https://www.qfc.qa/-/media/project/qfc/qfcwebsite/documentfiles/research/global-islamic-fintech-report-2024-25.pdf>
- Rabbani, M. R., Bashar, A., Nawaz, N., Karim, S., et al. (2021). Exploring the role of Islamic Fintech in combating the aftershocks of COVID-19. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 7(2), 136.
- Rabbani, M. R., Khan, S., & Thalassinou, E. I. (2020). FinTech, blockchain and Islamic finance. *International Journal of Economics & Business Administration*, 8(2), 65–86.

- Rasyidah, A. N., Azizi, A. Q., & Kholis, N. (2025). Digital ecosystems in supporting global trade of halal products: Innovation and challenges. *ADPE-BI International Journal of Business and Social Science*, 5(2), 1–11.
- Takidah, E., & Kassim, S. (2022). The Shariah compliance of Islamic peer-to-peer lending practices in Indonesia. *Islam and Civilisational Renewal (ICR Journal)*, 13(1), 72–91.
- Tanin, T. I., Ahmad, A. U. F., & Muneeza, A. (2023). Shariah-compliant equities and Shariah screening: Need for convergence of ethical screening of stocks with Shariah screening. *International Journal of Emerging Markets*, 18(2), 296–315. <https://doi.org/10.1108/IJOEM-09-2020-1041>
- White & Case LLP. (2025, June 4). *Islamic Finance 2.0: Innovation, Tokenisation, and the Evolution of Sukuk Markets in the GCC* [Alert]. Erişim adresi: <https://www.whitecase.com/insight-alert/islamic-finance-20-innovation-tokenisation-evolution-sukuk-markets-gcc>
- World Bank. (2020). *Leveraging Islamic fintech to improve financial inclusion*. Erişim adresi: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/6951bef5-c4f7-5d94-b6e1-6f305dec52f9>